

undt, og det ikke mindst, men maaſte mest for den Klasse af Samfundet, der fødes og oppvorer i de allertrængſte Livsvilkår. Naar vi nu ſe tilbage paa det Tidspunkt, da Anordningen af 1814 ſaae Lyset, og ſammenlignede det med den nuværende Tid, tror jeg viſt, man med fuld Føie kan ſige, at der i de mellemliggende to Menneskealdrer er ſket betydelige Fremſkridt i denne Erkjendſe, et Fremſkridt, ſom kan og maa forklæres af mange ſamvirkende Naarager, men ſelvfølgelig ikke mindſt ſkyldes den fri Forfatning og den deri begrundede udſtrakte Deltagelſe i de offentlige Anliggender, ſom med Nødvendighed efterhaanden maa gjøre Tanken mere udbredt om, at der ved Siden af Rettigheder finder Anſvar Sted, ſom kræver viſe Forudsætninger i Retning af Kundſkaber. Men denne Erkjendſe har jo viſtnok ogſaa maattet blive ſtærpet og ſtyrket under Indtrykket af de Begivenheder, der i den ſidſte Tid paa en ſaa forfærdelig Maade have aabenbaret Omfanget af den Fare, der truer hele Samfundet, naar den ſtore Maſſe af Befolkningen henlever i en Vanfundighed, ſom gjør den til et let Bytte og et villigt Redſkab for vanvittige Værdomme og tøilesløſe Bevægelſer. Ulykkeligvis tror jeg, at vi med Sandhed kunne ſige, at naar vort lille Fædreland i andre Henseender har havt at kæmpe med ſaa ugunſtige og ulykkelige Vilkaar, ſaa har det her i den almindelige Folkeoplyſning en Opgave, med Hensyn til hvis Løsning det er bedre og heldigere ſtillet end de fleſte andre Lande, og det er det, der maa gjøre, at de Mænd, der ſtulle beſtjæftige ſig med denne Opgaves Løsning, kunne gaa dertil med Fortroſtning. Hermed ſkal jeg ſlutte og tror, at have viiſt min Etilling med Hensyn til den omſpurgte Reform.

Spøulſen: Jeg maa ſtrax udtale min Tak til den høitærede Miniſter for det udførlige Svar og intereſſante Foredrag, vi nu have hørt. Jeg ſkal denne Gang ikke gjøre

mig ſkyldig i at tale videre om Enkeltheder, ſom jeg nok gjorde for, da jeg kom videre ind derpaa end jeg ſelv havde ønsket, men det maa finde ſin Unſkyldning deri, at „hvad Hjertet er fuldt af, løber Munden gjerne over af“; og det tror jeg ogſaa kan finde ſin Anvendelſe ſelv paa den høitærede Miniſters Foredrag, der blev betydelig længere, men ganſke viſt ogſaa særdeles indholdsrigt, og ſom jeg er meget glad ved at have fremſaldt. Der var i dette Foredrag Meget, ſom jeg kunde ønske at udtale mig om, og da navnlig om de Punkter, hvori jeg ikke er enig; men da det jo omtrent kan være ligegyldigt, i det Mindſte for Diebliffet, hvilken Mening jeg har om Enkelthederne deri, ſaa ſkal jeg indblade det. Jeg kunde nemlig være enig med Miniſteren i meget af, hvad han yttrede; men der er dog ogſaa Punkter, hvort jeg var uenig; men det vil jo nu foreltgges til fremtidig Drøftelſe, ikke blot for denne Forſamling, men for det hele Land; og det betragter jeg ſom en særdeles heldig Ting, at der ſaaledes kan ligge noget forud, og at vi kunne ſe diſſe Grundtræk af det, ſom den høitærede Miniſter agter at indfri i det Forſlag, ſom forhaabentlig ſaa i næſte Samling vil komme til Behandling. Det, ſom var Hovedindholdet af den høitærede Miniſters Svar, at et ſaadant Forſlag er ſaa godt ſom færdigt til at forelægges i næſte Samling, er for mig tilſtrækkelig til at fortjene min fuldeſte Tak, og jeg tror ogſaa, den fortjener det fra Thingets Side. Der behøves alſaa ikke nu det, ſom der ellers upaatvilelig vilde være paafølg, hvis Svaret var gaaet i modsat Retning, — og jeg kunde jo ikke vide, i hvilken Retning det vilde gaa, før jeg hørte det, — og jeg havde da for dette Tilfælde tænkt paa en motiveret Dagsorden med Opfordring til Regjeringen om at komme med en Lov i denne Henseende, og jeg har en til Viſhed grændſende Formodning om, at jeg vilde i Dag i denne Sag have ſaaet Forſamlingens Flertal med mig, medens det ikke lykkes mig ſorleden Dag. — Men